

ONKO MAALLAMME MALT'TIA INTEGROIDA NUORET?

Ritva Nätkin

Nuorten aikuistuminen on politisoitunut, sillä nuorten integroituminen yhteiskuntaan ei toimi toivotulla tavalla. Syynä tähän kaikkeen voivat olla lama ja talouskriisi, mutta ongelmaa voidaan tarkastella muustakin näkökulmasta ja nähdä aihetta laajempiin yhteiskunnallisiin johtopäätöksiin. Pitkittynyt siirtymävaihe aikuisuuteen huolestuttaa sekä kasvattajia että poliittisia päätöksentekijöitä. Sosiaalipoliittisin keinoin on vanhastaan haluttu saavuttaa yhteiskuntarauha, mutta myös yhteiskunnan kehittymisen edellytykset sekä hyvinvointi ja sukupolvien välinen jatkuvuus.

Nuorten osa ja osattomuus

Hyvinvointitutkija Joakim Palme luonnehtii nuorten integroitumista yhteiskuntaan ”aikamme suureksi sosiaaliseksi kysymykseksi” (Helsingin Sanomat 15.8.2013). Nuorten kasvava työttömyys, koko Euroopan laajuisena ongelmana, on sen selkein ilmentymä, mutta kysymys on samalla myös sukupolvien välisestä kuilusta ja puutteellisesta vuoropuhelusta. Suomessa on havaittu, että nuoria menee hukkaan yhteiskunnan pitämistä tilastoista, mikä kielii ilmiön hallinnoimisen

vaikeudesta. Otsikon ilmaus ”maltista”, jolla asioita onnistuneesti kehitetään, viittaa hyvinvointivaltion kasvuvaiheen alussa käytyihin keskusteluihin. Urho Kekkonen kirjoitti kuuluisan kirjansa *Onko maallamme malttia vaurastua?* vuonna 1952, jolloin hän hahmotteli suuntaviivoja tulevaisuuden investoinneiksi. Maltista puhuu myös Pekka Kuusi kirjassaan *60-luvun sosiaalipolitiikka* (1961).

Maltti on siis valttia, kun satsataan tulevaisuuteen. Väitän, että maltti olisi valttia myös nuorten kiinnittämisessä yhteiskuntaan. Koulutus- ja työvoimapolitiittiset kontrollitoimet, nopeita säästöjä tuovat kustannusleikkaukset sekä nuorison demonisointi joukkona, esimerkiksi puheet ”menetetyistä sukupolvista”, liittyvät lyhytnäköiseen politiikkaan, joka kostaustuu myöhemmin.

Toisaalta aikaamme luonnehtii se, että vapauksia on paljon. Nuorimpien sukupolvien etuoikeutena pidetään yleisesti valinnanvapautta ja -mahdollisuuksia. Esimerkiksi nykyään kaikki saavat lisääntyä ja hankkia lapsia. Tämä näkyy muun muassa harjoitetussa perhe- ja väestöpolitiikassa, jossa ei menneiden vuosikymmenten tapaan yritetä estää ketään hankkimasta lapsia tai velvoittaa siihen. Vanhat väestöpolitiittiset käsitteet kuten hyvä- ja huonolaatuinen väestö eivät ole nykysanastoa. Tosin hallinnallinen ote jo syntyneisiin lapsiin on tiukentunut. Anna-Maria Isola (2012, 334–332) vertaili kiinnostavasti Suomen ja Venäjän väestöpoliittista retoriikkaa vuosituhannen vaihteessa. Venäjällä väestöpoliittinen huolipuhe on nationalistista ja erityisen paljon velvoittavampaa ja sukupuolittuneempaa kuin Suomessa. Nuorten naisten nähdään olevan avainasemassa, kun kansakunnan tulevaisuudesta on puhe. Suomalaiset päättäjät sen sijaan olivat Suomen tulevaisuutta koskevilla visioilla varovaisia, sukupuolineutraaleja ja kansalaisten oman päätöksenteon kannalla, eikä keskustelu ole ollut kovin laajaa tai intensiivistä.

Suomalaisessa keskustelussa esiin nousi vain ”tukiriippuvaisten” nuorten aikuisten määrän lisääntyminen päättäjiä huolestuttavana seikkana. Elinkeinoelämän Valtuuskuntakin haluaisi kannustaa keskiluokkaisia uraihmissä lastentekotalkoisiin. Sosiaaliturvan varassa eläviä nuoria aikuisia pidetään kansallisen kilpailukyvyyn kannalta

sen sijaan ikään kuin huonolaatuisempaan väestönä, joka ei tee työtä eikä tule omillaan toimeen eikä siten välttämättä pysty kasvattamaan lapsiaan. EVA:n argumentaation mukaan tukiriippuvaisuutta synnytetään antamalla tukieuroja äitiys- ja vanhempainvapaisiin, olematta samalla varma, riittävätkö näin syntyneiden suurperheiden resurssit ja aika kasvattamaan syntyneitä lapsia. Väestön työelämysuhteet ja tulevaisuuden veronmaksukyky ovat suomalaisten huolenaiheista tärkeimmät.

Syrjäytymispuhe hallitsee nuorten puutteelliseen integroitumiseen liittyvän ongelman käsittelyä, mutta syrjäytyminen on terminä kärsinyt jo pahan inflaation. Useinkaan ei määritellä, mikä on se keskusta tai ideaali, johon nähden syrjäydytään ja josta jäädään paitsi. 1990-luvun laman jälkeen otettiin käyttöön kilpailuretoriikka, jossa huiput haluttiin seuloa esiin. Syrjäytymispuhe on ikään kuin tämän kilpailuretorikan kääntöpuoli: huippuihin nähden jokainen nuori on syrjäytymisvaarassa. Nuorten elämän kilpailuttaminen on pitkällä tähtäimellä demoralisoivaa.

Vapauksia korostavassa yhteiskunnassa ei integraatiokeskustelua käydä muuta kuin silloin, kun tulee järjestysongelmia (Satka ym. 2011): positiivisesta jatkuvuudesta ei puhuta, vaan ajatellaan sen sujuvan itsestään. Vasta järjestysongelma aiheuttaa katkoksen. Artikkelissani kiinnitin huomiota tutkimukseen ja pohdin, löytyisikö sieltä jatkuvuuksia tai katkoksia, jotka antaisivat avaimia nuorten integraation sujumattomuuden ongelman hahmottamiseen.

Perhe- ja lapsitutkimuksen lapsi

Yhteiskuntaan integroituminen on lapsuuden ja nuoruuden pitkän kaaren lopputulos. Perhetutkimuksessa kiinnitetään kuitenkin ylivoimaisesti eniten huomiota pikkulapsivaiheeseen ja ydinperheeseen. Huomiotta jäävät sukupolvien välinen vuorovaikutus ja laajemmat yhteisölliset ja yhteiskunnalliset kontekstit. Murrosikä ja aikuisuuteen siirtymisvaihe, jolloin lapsi on siirtymässä perheolennosta yhteiskun-

nan jäseneksi, ovat taas nuorisotutkimuksellisia kysymyksiä. Perheestä on paljon niin sanottua nukkatietoa (Hylland-Eriksen 2002): pysähtynyttä ja poikkileikkauksenomaista tietoa, joka perustuu laadullisiin puheaineistoihin. Koska tutkimus usein keskittyy vain jonkin rajattuun ongelmaan ja välttää jatkuvuuksien tarkastelua, on aiheellista hieman sekoittaa eri tieteenalojen (kuten kasvatustieteen ja sosiaalitieteen) sekä eri tutkimusalojen (kuten perhetutkimuksen ja nuorisotutkimuksen tai työelämäntutkimuksen) välisiä rajoja ja vertailla niissä käytettyjä käsitteitä.

Perhetutkimuksessa on nähtävissä ilmiö, jossa eri perheenjäsenet ovat yksilöitymässä toimijoiksi ja perheen käsite on purkautumassa. Heitä tutkitaan erillään. On äitiystutkimusta, isyystutkimusta ja lapsi-/lapsuustutkimusta. Perheenjäsenten toimijuus on politisoitunut ja jokaiselle vaaditaan näkyvyyttä ikään kuin erikseen. Tutkimuspoliittiset valinnat kertovat myös yhteiskunnan trendeistä. Trendinä on vanhemmuuden jakaminen ja oikeuksien toteutuminen. Sukupuolten tasa-arvo ja erilaisuuden hyväksyminen muodostavat tutkimuksen keskeisen juonen. (Forsberg & Nätkin 2003; Vuori & Nätkin 2007.)

Äitiystutkimus on jo 1970-luvulla lähtenyt purkamaan ydinperheen käsitettä. Isyys- ja lapsuustutkimuksen boomi on jatkanut eri perheenjäsenten profiloitumista. Uusi lapsi-/lapsuustutkimus on nostanut myös lapset toimijoiksi ja heidän hyvinvointiaan on alettu tutkimaan perhekokonaisuudesta erillään. On haluttu kuulla lapsen ääni, kokemukset, arki ja tieto sekä määritellä heille oma asiakkuus hyvinvointipalveluissa. Näin on purettu myös perheen käsitettä jopa niin pitkälle, että sikiökin voi olla itsenäisenä tutkimuskohteena.

Perhetutkimus ei suoraan anna vastausta siihen, kuka on vastuussa lapsen integroitumisesta yhteiskuntaan puhumattakaan siitä, missä kasvaa niin sanottu hyvä- tai huonolaatuinen väestö. On olemassa huoli varhaislapsuuden determinoivasta vaikutuksesta ja lapsuudessa piilevistä riskitekijöistä, joiden toteutumista seurataan joissakin pitkittäistutkimuksissa. Lasten köyhyyden ja eriarvoisuuden tutkimus pureutuu huolen taustatekijöihin, ja varhaisen puuttumisen uskotaan katkaisevan ongelmien kasaantumisen. Yleensä pikkulapsivaihetta

koskeva tutkimus välttää suoria moraalisia kannanottoja ja velvoittavia asetelmia. Vain ydinperhenormi on tutkimuksen taustaoletuksena sellainen, joka selkeästi normittaa, vastuuttaa ja sukupuolittaa.

Nuorisotutkimuksen nuori

Nuorisotutkimus puolestaan kiinnittää huomionsa nuorten käyttäytymiseen ja osallisuuteen, koulumaailmaan sekä nuorisokulttuureihin. Perinteellinen nuorisotutkimus on sukupuolineutraalia ja keskittyy yhtäältä nuorten opettamiseen ja ohjaamiseen joukkona ja toisaalta päihde- tai muun riskikäyttäytymisen seurantaan. Kriittisempi nuorisotutkimus tarkastelee nuoria heidän omien sukupuolittuneiden ja kulttuuristen kontekstiensä kautta.

Nuorisotutkimuksen keskeisenä juonena näyttää olevan, millä keinoin lapsi onnistuu yksilöitymään perheestään ja alkamaan itsenäiseksi toimijaksi. Nuoria osallistetaan ja itsenäistetään kansalaisiksi ja kuluttajiksi. Nuoret eivät enää ole perheolentoja, kuten pikkulapset, vaan he ovat ikään kuin yhteiskunnan omaisuutta koululaitoksen kautta mutta samalla riskialttiissa liminaalitulassa, mistä nousee nuorten pahoinvointipuhe. Keskeisen jännitteen näen siinä, ovatko nuoret hallittava riskialtis joukko vai yksilölliseen toimijuuteen kasvatettava ja kannustettava joukko. Sukupuolittunut vanhemmuus, erityisesti isän merkitys, on paljolti tipahtanut pois tutkittavien vaikutustekijöiden joukosta, vaikka isillä olisi perinteellisen ydinperhemallin mukaan ratkaisevan tärkeä rooli. Tommi Hoikkala (1993, 142–143) tosin väittää kasvattajien aikuistumispuhetta koskevassa tutkimuksessaan, että erityisesti äidit ovat aina huolissaan lastensa asioista. Isät puolestaan näkevät hänen aineistossaan vaikeuksien yli ja rauhoittelevat, koska heidän on ”äitejä helpompi päästää irti” lapsestaan. Irti päästäminen voidaan tulkita joko välinpitämättömyydeksi tai luottamuksen osoitukseksi sen suhteen, että nuori on jo valmis itsenäistymään.

Nuorille muodostuu aikuisen auktoriteetti, jota testataan viimeistään murrosiässä. Nuorten opastamista ja ohjaamista (esimerkiksi

kurinpitoa) tapahtuu perheessä, mihin kasvatustieteellinen tutkimus on kiinnittänyt huomiota ja mistä sosiaalitieteellinen tutkimus taas vaikenee. Auktoriteetin muodostumisen tutkimus on usein ollut su-kupuolineutraalia kuten perinteellinen kasvatustieteellinen tutkimus yleensäkin. Perheessä tai koulussa annetun kasvatuksen tyyliä jaotellaan sallivaan tai välinpitämättömään, ohjaavaan eli autoritatiiviseen sekä autoritaariseen. Keskustelu on lähtenyt liikkeelle autoritaarisen, jäykän ja käskyttävän, vanhemmuuden kritiikistä, ja sen vastakohtana nähtiin salliva vanhemmuus (Baumrind 1988). Myöhemmin sallivasta vanhemmuudesta on erotettu välinpitämättömän kasvatustyyli, joka on aiheuttanut yhteiskunnallista huolta, esimerkiksi puhetta hukassa olevasta vanhemmuudesta. Lähes kaikki tutkijat pitivät autoritativista eli jämäkästi ohjaavaa ja joustavaa kasvatustyyliä parhaimpana. Se on puolestaan autoritaarisen ja sallivan kasvatustyylin välimuoto tai yhdistelmä. Se pitää sisällään aikuisen jämääkää ohjausta, mutta jättää sijaa myös lapsen tai nuoren itsemääräämisoikeudelle.

Lasten ja nuorten pahoinvointipuhe syntyi laman vaikutuksista ja eskaloitui vuosituhaten vaihteessa. Esimerkiksi Mirja Satka ja muut (2011) kysyvät, miksi lapset ja nuoret ovat herättäneet niin paljon ammattilaisten ja päättäjien huolta noin parinkymmenen vuoden ajan. Julkinen huolipuhe ei sellaisenaan toimi todellisuuden indikaattorina. Lapset ja nuoret eivät voi nykyään erityisen huonosti tilastojen mukaan eivätkä ole ”ennennäkemättömän pahantapaisia”, kuten Timo Harrikari kirjassa kiteyttää. Vastaus voisi löytyä hallinnan tavan muutoksesta, joka ilmenee nuorten elämän kiristyvänä sääte-lynä. Pohjoismaisen osallistavan lapsi- ja nuorisopolitiikan rinnalle on syntynyt joukko kyseenalaisia kurinpidollisia toimia, jotka kumpuavat uuskonservativistisista aatteista ja uusliberaaleista käytännöistä. Nuoria katsotaan kategoriana eräänlaisen ”riskilinnin” läpi ja riskejä hallitaan ”turvallisuustalkoilla”. Kurittomat nuoret voivat joukkona uhata muun yhteiskunnan turvallisuutta.

Kun aloin perehtyä sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen ja aikuistuvan/aikuistuneen lapsen perhesuhteisiin, en yllättäen löytänyt-kään juuri mitään aiempaa tutkimusta lapsuuden perheen näkökul-

masta. Suomessa arvostetaan monista muista kulttuureista poiketen lasten varhaista itsenäistymistä jopa niin, että taustaperheiden erot häivytetään. Ongelmalliset perheet kyllä tunnistetaan ja uskotaan, että niistä nuoren olisikin syytä päästä eroon. Ei ole ihme, että (esimerkiksi adoptoidut) nuoret etsivätkin niin sanotusti juuriaan.

Lasta itsenäistettäessä ja yksilöllistettäessä on perhekonteksti jäänyt taustalle tutkimuksen lisäksi joskus myös hyvinvointivaltiollisessa auttamistyössä. Kun pyrkimyksenä on yksilöllistää lasta, saatetaan jopa nostaa lapset/nuoret ohi vanhempiensa, ikään kuin pelastaa heidät vanhemmiltaan, ja samalla ajatellaan vanhempien epäonnistuneen. Riittakerttu Kaltiala-Heino ja Sari Fröjd (2008) väittävät, että suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä yksilöllistää nuorta ja sallii lapsen itsemääräämisoikeuden, eurooppalaisessakin vertailussa, aivan liian varhain. Yleisesti nuorten kasvava vapaus on samalla lisännyt ongelmanuorten kontrollia ja hallintaa.

Näillä eväillä yhteiskuntaan

Onko perhetutkimuksen ja nuorisotutkimuksen käyttämistä käsitteistä siis apua, kun ajatellaan nuorten integroitumista yhteiskuntaan? Edellä hahmotetut tutkimusteemat kuvannevat, minkälaisilla perheen ja koulun antamilla eväillä lasten ja nuorten uskotaan selviävän aikuisuuteen. Eväät, joita voidaan kutsua myös taloudelliseksi, kulttuuriseksi tai sosiaaliseksi pääomaksi, muodostuvat ennen kaikkea lasten ja nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista. Tärkeitä ovat myös auktoriteettisuhteet ja osallisuustaidot, kyky sitoutua sekä vaalia omia että kunnioittaa toisten oikeuksia ja käyttäytyä vastuullisesti.

Kun mietitään aikuistuvien nuorten suhdetta yhteiskuntaan ja työelämään, esiin nousee jatkuvuuksia ja katkoksia. Nuorten itsenäistäminen ja osallistumistaitojen opettaminen ovat ilmeisen tärkeitä valmiuksia (työmarkkina-)kansalaisuuden kannalta. Suurin katkos mielestäni liittyy perheen ja yhteiskunnan kytkökseen: demokratisoi-

tuvassa perheessä opitut pelisäännöt eivät päde työelämässä. Nuorten sosiaalistamista yhteiskuntaan pidetään koulun tehtävänä, mutta koulutuspolitiikka ja työpolitiikka ovat varsin etäällä toisistaan. Jos koulutus ja työelämä eivät kohtaa, vielä huonommin kohtaavat perhe ja työelämä. Yhteiskunnan integraatiota ja jatkuvuutta hankaloittaa, jos sen instituutiot eivät keskustele.

Perhe nähdään kasvualustana, joka on tehnyt tehtävänsä aikuisuuden kynnyksellä. Nuori aikuinen ponnistaa riippumattomana yksilönä siitä irrotessaan, eikä lapsuuden perheellä nähdä olevan merkitystä ennen kuin nuori aikuinen perustaa oman perheen. Pikkulapsivaiheeseen on panostettu hyvinvointivaltiollisessa auttamistyössä paljon, mutta murrosiän jälkeen nuorten ja heidän vanhempiensa nähdään ikään kuin pärjäävän omillaan. Sukupolvien välinen vuorovaikutus jää tapojen ja traditioiden varaan, mistä seuraa, että perheeseen liittyvät eriarvoistavat mekanismit ovat suurimmillaan. Kuinka paljon eroavatkaan tukiriippuvaisen nuoren eväät keskiluokkaisen nuoren eväistä? Vauraammille perheille mahdollinen, aikuistumisen tietä tasoittava curling-vanhemmuus merkitsee esimerkiksi (ennakko)perintönä saatavaa omistusasuntoa. Tukiriippuvaisen lapsen vanhempi puolestaan avustaa lastaan salaa, sillä esimerkiksi toimeentulotuesta pienikin annettu avustus vähennetään.

Nyky-yhteiskunnassa keski-ikäisten vanhempien ja murrosikää tai siirtymävaihetta aikuisuuteen elävien lasten suhde on oikeastaan pisin jakso vanhemmuutta. Kuitenkin vain pikkulapsivaihe on ohjeistettu asiantuntijatiedolla toisin kuin murrosikä tai aikuistumisvaihe. On arvioitu, että perheen merkitys tulee vielä kasvamaan hyvinvointivaltion rapautuessa. Perheellä ja perhekäytännöillä on merkitystä siirtymävaiheessa aikuisuuteen, jos ei konkreettisesti niin ainakin metaforisella tasolla.

Jos ajatellaan nuoren maailmalle lähtöä ja taustaperheestään irtautumista kasvatustyylien (ks. Baumrind 1988) valossa, ohjauksen puuttuminen aikuisuuteen siirtymävaiheessa merkitsee välinpitämättömyyttä kasvatustyyliä. Työelämä elää täysin omaa elämäänsä ja erityisesti

nuorten työmarkkinoilla pätevät viidakon lait. Suunnitellut koulutusleikkaukset eivät myöskään kerro maltista tulevaisuuden suunnittelussa ja siihen varautumisessa.

Väläpitämättömyyttä ilmentää se, että nuorille tarjotaan nollatyösopimuksia, vuokratyötä, harjoittelujen ketjutuksia ja pätkätöitä. Työpaikoilla, joissa on otettu löysät pois eikä kenelläkään ole aikaa opastaa harjoittelijoita tai muita noviiseja, nuoret aikuiset ovat jopa hyväksikäytön vaarassa. Murrosikäisten hallinnasta tuttu nuorten demonisointi ja epäily joukkona voi jatkua pitkälle aikuisuuteen: ajatellaan että ”generation x/y/z” ei osaa mitään. He eivät osaa myöskään vaatia oikeuksiaan. Esimerkiksi kaupan alan ketjutetut nollatyösopimukset voivat johtaa pitkittyneeseen aikuistumiseen kuten tilanteessa, jossa 29-vuotias nuori nainen käy syömässä kotona ja isä maksaa ajoittain vuokran. Haastattelutilanteessa hän tosin kertoo naistapaisesti olevansa tyytyväinen työsuhteeseensa (Juvén 2014). Työelämän käytännöt ovat sukupuolittuneita mutta tutkimuksen käyttämät käsitteet usein sukupuolineutraaleja.

Jatkuvuuden kannalta nuorten integrointi yhteiskuntaan ja työelämään vaatisi kasvatustyötä ja ohjausta, siis malttia. Kaikki tietävät huvittavan rinnastuksen perhe- ja työelämän erilaisuudesta. Monen työpaikan keittiössä lukee ”äitisi ei ole täällä töissä” kielten siitä, ettei kukaan hemmottele ja passaa, vaan on suoriuduttava itse. Perheen nähdään toimivan naiivin lapsilähtöisesti: lapsen etu on etusijalla eikä häneltä saa vaatia mitään. Työelämästä sen sijaan puuttuu kaikenlainen huolenpito. Löytyisikö työelämästä moderneja yhteiskunnallisia isiä tai äitejä tähän ohjaustehtävään?

Kukaan ei tietenkään halua äitiä/vanhempia työpaikalle, mutta uudenlainen sukupolvien dialoginen vuoropuhelu auttaisi nuorten integroinnissa. Sen voi sisällyttää oppisopimuksiin, harjoitteluun tai mentorointiin. Nuorten aikuisten suhde työhön on tutkimusten mukaan muuttumassa, eivätkä he hyväksy kaikkia ehtoja. Mutta onko tämä kurinpidollinen ongelma vai merkki nuorten työelämää uudistavasta ajattelusta? Työelämän ohjaustyylinä pitäisi olla se jämäkkä mutta joustava ohjaus, mieluummin kuin käskytyks.

Nuorten ongelmat on myös yhteiskuntapoliittisesti havaittu, mutta miten toimia viisaasti ja maltilla? Sauli Niinistön ”pienien asioiden” kampanja pyrki lisäämään puuttuvaa vuoropuhelua sukupolvien välillä. Tarvitaan kuitenkin järeämmät aseet rakenteellisen kuilun ylittämiseen. Ketään ei saisi päästää putoamaan ulkopuolelle, niitäkään, joilla ei ole tukea antavaa ja esimerkkiä näyttävää perhettä taustalla. Nuorisotakuu pyrkii ideatasolla ohjaavaan, jämäkkään ja nuorten oikeuksia kunnioittavaan kasvatusotteeseen. Sen toteuttamista on kuitenkin autoritaarinen ja rankaiseva, sillä mukana on kyykytystä, pelkoa ja epäluottamusta nuoria kohtaan. (Harrikari 2014.) Silloin ei vastata kysymykseen, halutaanko kaikkien nuorten, myös niin sanottujen tukiriippuvaisten, osallisuutta.

Lähteet

- Aamulehti. 2.8.2012. <http://moro.aamulehti.fi/2012/08/02/alkoholistit-ko-koonnutvat-nyt-keskustorilla-taalla-on-mukava-ottaa-ryyppyja/> Luettu 17.6.2015.
- Aamulehti. 2.8.2012. Tunnettu lääkäri kohauttaa: Juopot ”ihmisroskat” vietävä keskustasta saarelle! <http://moro.aamulehti.fi/2012/08/02/professori-kohauttaa-ihmisroskat-siivottava-keskustasta-saarelle/> Luettu 17.6.2015.
- Aamulehti. 21.8.2014. <http://moro.aamulehti.fi/2014/08/21/lisaa-siivous-ta-ja-poliisikaynteja-kivipenkki-saa-lahtea-nain-pormestari-vastaa-keskustori-palautteeseen/> Luettu 17.6.2015.
- Alanen, Leena. 2009. ”Johdatus lapsuudentutkimukseen.” Teoksessa *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*, toim. Alanen, Leena & Kirsti Karila. Tampere: Vastapaino, 9–30.
- Alasuutari, Maarit & Kirsti Karila & Kirsi Alila & Mervi Eskelinen. 2014. *Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:13. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?lang=en> Luettu 18.4.2016.
- Allard, Erik & Yrjö Littunen. 1964. *Sosiologia*. Porvoo: WSOY
- Andersson, Jan Otto. 2012. ”Perustulo ja kohtuutalous – radikaali yhdis- relmä.” Teoksessa *Perustulon aika*, toim. Perkiö, Johanna & Kaisu Suopanki. Helsinki: Into, 91–100.
- Anttiroiko, Ari-Veikko & Arto Haveri & Veli Karhu & Aimo Ryyänen & Pentti Siitonen (toim.). 2007. *Kuntien toiminta, johtaminen ja hallin- tasuhteet*. Tampere: Tampere University Press. <http://url.fi/uos> Luettu 27.5.2014.
- Anttonen, Anneli. 2002. ”Universalism and social policy: a nordic-feminist revaluation.” *NORA* Vol. 10. No. 2., 71–80.
- Anttonen, Anneli & Lea Henriksson & Ritva Nätkin. 1994. *Naisten hyvin- vointivaltio*. Tampere: Vastapaino.
- Anttonen, Anneli & Liisa Häikiö & Kolbeinn Stefánsson & Jorma Sipilä. 2012. ”Universalism and the challenge of diversity.” Teoksessa *Welfare state, universalism and diversity*, toim. Anneli Anttonen & Liisa Häikiö & Kolbeinn Stefánsson. Cheltenham: Edward Elgar, 1–15.
- Anttonen, Anneli & Gabrielle Meagher. 2013. ”Mapping marketisation: con- cepts and goals.” Teoksessa *Marketization in Nordic eldercare: a research report on legislation, oversight, extent and consequences*, toim. Meagher, Gabrielle & Marta Zebehely. Stockholm Studies in Social Work 30. Stockholm: Stockholm University, 13–22

- Anttonen, Anneli & Jorma Sipilä. 2010. "Universalismi Britannian ja Pohjoismaiden sosiaalipolitiikassa". *Janus* Vol. 18. No. 2., 104–120.
- Anttonen, Anneli & Jorma Sipilä. 2000. *Suomalaista sosiaalipolitiikkaa*. Tampere: Vastapaino.
- Anttonen, Anneli & Jorma Sipilä. 1992. "Julkinen, yksityinen ja yhteisöllinen sosiaalipolitiikassa – sosiaalipalvelujen toimijat ja uudenlaiset yhteensovittamisen strategiat." Teoksessa *Sosiaalipolitiikka 2017. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen*, toim. Riihinen, Olavi. WSOY, Helsinki, 435–462.
- Atkinson, Anton. 2015. *Inequality – What Can Be Done?* N.Y., Harvard University Press.
- Baumrind, Diana. 1988. "Raising competent children." Teoksessa *Child development today and tomorrow*, toim. Damon, William. San Fransisco: Jossey, 349–378
- Birnbaum, Simon. 2012. *Basic Income Reconsidered. Social Justice, Liberalism, and the Demands of Equality*. New York: Palgrave MacMillan.
- Doyal, Len & Ian Gough. 1991. *A theory of human need*. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- Eduskunnan tarkistusvaliokunta. 2013. *Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia?* Eduskunnan tarkistusvaliokunnan julkaisu 1/2013.
- Eriksson, Lars. (toim.). 1967. *Pakkoauttajat*. Helsinki: Tammi.
- Esping-Andersen, Gøsta. 1985. *Politics against markets: the social democratic road to power*. Princeton: Princeton University Press.
- Esping-Andersen, Gøsta. 1990. *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity press.
- Esping-Andersen, Gøsta. 2002. "A Child-Centred Social Investment Strategy." Teoksessa *Why We Need a New Welfare State*, toim. Esping-Andersen, Gøsta. Oxford: Oxford University Press.
- Forsberg, Hannele & Ritva Nätkin (toim.). 2003. *Perhe murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus
- Gingrich, Jane. 2011. *Making Markets in the Welfare State*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gun, Olle & Thomas Larsson. 16.11.2011. Ny skandal på Carema-boe. SVT Nyheter. <http://www.svt.se/nyheter/sverige/ny-skandal-pa-carema-boe> Luettu 1.10.2014.
- Harjula, Minna 2015. *Hoitoonpääsyn hierarkiat. Terveyskansalaisuus ja terveyspalvelut Suomessa 1900-luvulla*. Tampere: Tampere university press.
- Harrikari, Timo. 2014. "Nuorisotakuu sukupolvipoliittisena hallintana — hiljaisia reunaehdoja." Teoksessa *Nuorisotakuun arki ja politiikka*, toim. Gretscher, Anu & Kari Paakkunainen & Anne-Mari Souto & Leena Suurpää. Nuorisotakuun arki ja politiikka.
- Hasanen, Kirsi. 2013. *Narrating care and entrepreneurship*. Tampere: Tampere University Press.

- Heimo, Lauri. 2014. *The ideal of conditional cash transfers*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteiden yksikkö. Helsingin Sanomat. 5.6.2014. Helsingissä yhä vähemmän katupenkkejä – iäkkäät eivät pääse levähtämään. <http://www.hs.fi/kaupunki/a1401859050995> Luettu 18.5.2016.
- Helsingin Sanomat. 4.3.2012. Myös Räsänen vastustaa lasten kotihoidon tuen leikkaamista. <http://www.hs.fi/politiikka/a1305556936107> Luettu 18.4.2016.
- Helsingin Sanomat. 15.8.2013. Olof Palmen poika uskoo hyvinvointivaltioon. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1376457020811> Luettu 20.4.2016.
- Hiilamo, Heikki. 2014. "Voisiko osallistava sosiaaliturva lisätä osallisuutta?" *Yhteiskuntapolitiikka* Vol. 79. No.1., 82–86.
- Hirvilampi, Tuuli. 2015. *Kestävän hyvinvoinnin jäljillä. Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen*. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 136, Kela. Helsinki: KELA.
- Hirvilampi, Tuuli & Senja Laakso & Michael Lettenmeier. 2014. *Kohtuuden rajat Yksinasuvien perusturvan saajien elintaso ja materiaallinen jalanjälki*. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 132. Helsinki: Kela.
- Hoikkala, Tommi. 1993. *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuis-tumisen puhe ja kulttuurimallit*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hylland-Eriksen, Thomas. 2002. *Hetken tyrannia*. Helsinki: Johnny Kniga.
- Häikiö, Liisa. 2014. "Institutionalization of sustainable development in decision-making and everyday life practices: A critical view on the Finnish case." *Sustainability* Vol. 6 No. 9., 5639–5654.
- Ilta-Sanomat. 21.3.2012. Keltinkangas-Järvinen. <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-2000000487997.html> Luettu 20.4.2016.
- Isola, Anna-Maria. 2012. "Hyviä työntekijöitä ja veronmaksajia. Syntyvyysretoriikka 2000-luvun alun Suomessa." *Janus* Vol. 20. No. 3., 334–352.
- Jaakkola, Jouko & Panu Pulma & Mirja Satka & Kyösti Urponen. 1994. *Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisen sosiaalisen turvan historia*. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Jenks, Chris. 1996. "The Post-modern Child". Teoksessa *Children in Families: Research and Policy*, toim. Brannen, Julia & Margaret O'Brien. London: Falmer, 13–25.
- Jokinen, Eeva. 2005. *Aikuisten arki*. Helsinki: Gaudeamus.
- Julkunen, Raija. 2009. "Perustulo – kuinka sama idea toistuvasti kohtaa sosiaalidemokraattisen hyvinvointivaltion." Teoksessa *Ajatuksen voima. Ideat hyvinvointivaltion uudistamisessa*, toim. Kananen Johannes ja Juho Saari. Helsinki: Minerva, 261–290.
- Juvén, Sonja. 2014. *Nollatyösopimuksella työskentelyyn liittyvä epävarmuus kaupan alan työntekijöiden kokemana*. Sosiaalipolitiikan kandidaatin-tutkielma, YKY, Tampereen yliopisto.

- Kaltiala-Heino, Riittakerthu & Sari Fröjd. 2008. ”Nuoruusikäisen itsemäärääminen ja pakolla auttaminen.” Teoksessa *Tutkijapuheenvuoroja terveydenhuollosta*, toim. Ashorn Ulla & Juhani Lehto. Helsinki: Stakes.
- Kansallinen omaishoidon tuen kehittämisohjelma. 2014. Työryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014: 2. Helsinki: STM. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1877786 Luettu 3.6.2014.
- Karsio, Olli & Anneli Anttonen. 2013. ”Marketisation of eldercare in Finland: legal frames, outsourcing practices and the rapid growth of for-profit services.” Teoksessa *Marketization in Nordic eldercare: a research report on legislation, oversight, extent and consequences*, toim. Meagher, Gabrielle & Marta Zebehely. Stockholm Studies in Social Work 30. Stockholm: Stockholm University, 85–125.
- Kekkonen, Urho. 1952. *Onko maallamme malttia vaurastua?* Helsinki: Otava
- Kettunen, Pauli & Klaus Petersen (toim.). 2011. *Beyond welfare state models: Transnational historical perspectives on social policy*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Keynes, John Maynard. 1951. *Työllisyys, korko ja raha: yleinen teoria*. Suom. Ahti Karjalainen ja Pentti Kivinen (alkup. 1936). Porvoo: WSOY
- Koistinen, Pertti. 2014. *Työ, Työvoima ja Politiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Kopomaa, Timo. 2014. Kaikenikäisille sopivan kaupunkipuiston luominen vaikeaa – kuka ottaa penkit käyttöönsä? http://yle.fi/uutiset/tutkija_kai-kenikaisille_sopivan_kaupunkipuiston_luominen_vaikeaa_kuka_ot-taa_penkit_kayttoonsa/7601803 Luettu 20.4.2016.
- Koskela, Hille. 2009. Pelkokierre. Helsinki: Gaudeamus.
- Kuusi, Pekka. 1961. *60-luvun sosiaalipolitiikka*. Helsinki: WSOY.
- Kvist, Ojn & Johan Fritzell & Bjørn Hvinden & Olli Kangas (toim.). 2012. *Changing social equality: The nordic welfare model in the 21st century*. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Helsinki: STM & Kuntaliitto. http://www.stm.fi/c/document_library/get_Bristol_Policy
- Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050937> Luettu 20.4.2016.
- Lane, Jan-Erik. 2000. *The public sector. Concepts, models and approaches*. London: Sage Publications
- Latour, Bruno. 2006. *Emme ole koskaan olleet moderneja*. Tampere: Vastapaino
- Lehtonen, Turo-Kimmo. 2008. *Aineellinen yhteisö*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Lister, Ruth. 2003. ”Investing in the Citizen-Workers of the Future: Transformations in Citizenship and the State under New Labour.” *Social Policy and Administration* Vol. 37., 427–443.
- Lith, Pekka. 2013. *Vanhusten ja erityisryhmien yksityisen palveluasumisen kilpailutilanne*. TEM raportteja 9/2013. <http://www.tem.fi/files/35708/>

- TEMap_9_2013.pdf Luettu 18.4.2016. Lähde, Ville. 2013. *Niukkuuden maailmassa*. Tampere: niin & näin.
- Mankiw, Gregory & Mark Taylor. 2008. *Macroeconomics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Mattila, Yrjö & Tiina Kakriainen. 2014. ”Kunnan työntekijät arvioimassa omaishoitoa – kuntien omaishoidon työntekijöiden näkemyksiä omaishoitojärjestelmän toimivuudesta aja kehittämistarpeista.” Teoksessa *Rakas mutta raskas työ. Kelan omaishoitohankkeen ensimmäisiä tuloksia*, toim. Tillmann Päivi & Laura Kalliomaa-Puha & Hennamari Mikkola. Työpapereita 69/2014. Helsinki: Kela. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144109/Tyopapereita69.pdf?sequence=1> Luettu 29.3.2016]
- Meagher, Gabrielle & Marta Szebehely (toim.). 2013. *Marketization in Nordic eldercare: a research report on legislation, oversight, extent and consequences*. Stockholm Studies in Social Work 30. Tukholma: Stockholm University.
- Miettinen, Anneli. 2012. *Perhevapaakäytännöt Suomessa ja Euroopassa 2012*. Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen työpaperi 2012 (1). Helsinki: Väestöliitto.
- Mononen, Tuija & Tiina Silvasti. 2012. *Hyvä ja paha ruoka: ruoan tuotannon ja kuluttamisen vaikutukset*. Helsinki: Gaudeamus.
- Morgan, David. 2009. *Acquaintances: the space between intimates and strangers*. Maidenhead: Open University Press.
- Myrskylä, Pekka. 2011. *Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella*. Työ ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 12/2011. Helsinki.
- Nenonen, Marko. 2006. *Lapiolinjalla. Työttömät pakkotöissä 1948–1971*. Jyväskylä: Atena.
- OECD. 2008. *Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries*. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/social-issues-migration-health/growing-unequal_9789264044197-en#page1 Luettu 18.4.2016.
- OECD. 2010. *Economic survey of Finland, 2010. Policy Brief*. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-surveys-finland-2010_eco_surveys-fin-2010-en Luettu 14.11.2013.
- Omaishoidon tuki. Opas kuntien päättäjille. 2006. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön oppaita 2005:30. Helsinki: STM. <http://urly.fi/uou> Luettu 3.6.2014.
- Paavonen, Tapani & Olli Kangas. 2006. *Eduskunta hyvinvointivaltion rakentajana*. Helsinki: Suomen eduskunta.
- Panitch, Leo & Gregory Albo & Vivek Chibber (toim.). 2011. *The crisis and the left*. Lontoo: Merlin Press.
- Perttula, Rauno. 2015. *Syrjäytymispuhe hallinnan strategiana opiskelijahuollon sosiaalityössä*. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

- Perälä, Jussi. 2014. Huumeiden sekakäyttäjien arkeen kuuluu ”säättäminen” https://blogi.thl.fi/web/poreilua/etusivu/-/blogs/huumeiden-sekakayttajien-arkeen-kuuluu-saataminen?p_p_auth=LDubhn7o Luettu 17.6.2015.
- Petersen, Ole Helby & Ulf Hjelm. 2014. ”Marketization of welfare services in Scandinavia: A review of Swedish and Danish experiences.” *Scandinavian Journal of Public Administration* Vol. 17. No. 4., 3–20.
- Petrell, Tuija. 2013. ”Keskustorin ihmisroskat: järjestyshäiriöt ja asunnotomien kategorisointi tamperelaisessa lehdistössä.” *Alusta! 24.9.2013*. <http://alusta.uta.fi/artikkelit/2013/09/24/keskustorin-ihmisroskat.html>
- STM: Potilasdirektiivi (Rajat ylittävä terveydenhuolto), Sosiaali- ja terveysministeriö <http://www.stm.fi/potilasdirektiivi> Luettu 15.9.2014.
- Rajanti, Taina. 1999. *Kaupunki on ihmisen koti*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Ratkaisujen Suomi. 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82 Luettu 29.3.2016.
- Rifkin, Jeremy. 2014. *The Zero Marginal Cost Society. The internet of things, the collaborative commons, and the eclipse of capitalism*. New York: Palgrave MacMillan.
- Riihelä, Marja & Risto Sullström & Matti Tuomala. 2010. *Trends in top income shares in Finland 1966-2007*. VATT-tutkimuksia 157. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Riihinen, Olavi (toim.). 1992a. *Sosiaalipolitiikka 2017. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen*. Helsinki: WSOY.
- Riihinen, Olavi. 1992b. ”Näkökulmia tulevaisuuteen.” Teoksessa *Sosiaalipolitiikka 2017. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen*, toim. Riihinen, Olavi. Helsinki: WSOY, 603-638.
- Roos, J.P. 1992. ”Keskiluokka ja hyvinvointivaltio: uusi hyvinvointisopimus?” Teoksessa *Sosiaalipolitiikka 2017. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen*, toim. Riihinen, Olavi. Helsinki: WSOY, 321-338.
- Ruckenstein, Minna. 2013. *Lapsuus ja talous*. Helsinki: Gaudeamus
- Saarikangas, Kirsi. 2006. *Eletyt tilat ja sukupuoli. Asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia*. Helsinki: SKS.
- Sandberg, Otso. 2015. *Hallittu syrjäytyminen – Miten syrjäytymisestä muodostui lähes jokaiseen meistä ulottuva riski?* Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.
- Sandel, Michael. 2012. *What money can't buy: the moral limits of markets*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Satka, Mirja & Leena Alanen & Timo Harrikari & Elina Pekkarinen (toim.). 2011. *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta*. Tampere: Vastapaino

- Seymour, Richard. 2014. *Against austerity – How can we fix the crisis, they made*. London: Pluto press.
- Sipilä, Jorma & Eva Österbacka. 2013. *Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua? Perheitä ja lapsia tukevien palvelujen tuloksellisuus ja kustannusvaikuttavuus*. Valtionvarainministeriö: Valtionvarainministeriön julkaisuja 11/2013.
- Snow, Robert & Dennis Brisset. 1986. "Pauses: "Explorations in social rhythm."" *Symbolic Interaction*. Vol. 9 No. 1, 1–18.
- Sotkanet. Tilastotietoja suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Helsinki: THL. Sotkanet.fi Luettu 12.4.2016
- Standing, Guy. 2016. Luento KELA:n perustuloseminaarissa. <https://www.youtube.com/watch?v=tp8vd0g0FQg> Luettu 20.4.2016.
- Standing, Guy. 2009. *Work after Globalization. Building Occupational Citizenship*. Cheltenham & Northampton: Edward Elgar.
- Stefánsson, Kolbeinn. 2012. "What is in a word? Universalism, ideology and practice." Teoksessa *Welfare state, universalism and diversity*, toim. Anneli Anttonen, Liisa Häikiö & Kolbeinn Stefánsson. Cheltenham: Edward Elgar, 42–68.
- STM ja Kuntaliitto. 2013. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/ikaantyneet/laatusuositus/Documents/01_Laatusuositus_hyv%C3%A4n_ik%C3%A4%C3%A4ntymisen_turvaamiseksi_ja_palvelujen_parantamiseksi_2013.pdf Luettu 18.4.2016.
- STM: Potilasdirektiivi. Rajat ylittävä terveydenhuolto. Sosiaali- ja terveysministeriö <http://www.stm.fi/potilasdirektiivi> Luettu 15.9.2014.
- Strandell, Harriet. 2012. "Policies of Early Childhood Education and Care. Partnership and individualization." Teoksessa *The modern child and the Flexible Labour Market*, toim. Anne Trine Kjørholt & Jens Qvortrup. Houndmills: PalgraveMacmillan, 222–240.
- Streeck, Wolfgang. 2012. Wolfgang Streeck – Germany. *European Societies*. Vol. 14. No. 1., 137—139.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjaon kokonaistilasto. <http://www.stat.fi/til/tjkt/> Luettu 18.4.2016.
- Suopajarvi, Tiina. 2014. "Kävelyssä rakentuva paikka. Oulun kaupunkikeskusta seniorikaupunkilaisten sosiomateriaalisena ympäristönä." *Sociologia* Vol. 51 No. 4.
- Tampereen kokoomuksen kuntavaaliohjelma (2012) <http://tamperelainen-kokoomus-fi-bin.directo.fi/@Bin/a0e8ea9b7aa53a2314989f6b6fdb-c3a90/1461664381/application/pdf/413820/KTAkunnallisvaaliohjelma040912.pdf> [viitattu 26.4.2016]
- Taimio, Heikki (toim.). 2007. *Taloukskasvun bedelmät – kuka sai ja kuka jäi ilman?* Helsinki: Työväen sivistysliitto.

- Therborn, Göran. 1995. *European modernity and beyond. The trajectory of european societies 1945–2000*. London: Sage publications.
- Tiainen, Pekka. 2015. Helsingin Sanomat. 7.9.2015. Vieraskynä: Palkkatuen lisääminen tepsi pitkäaikaistyöttömyyteen. <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1441508992821> Luettu 18.4.2016.
- Titmuss, Richard. 1963. *Essays on 'The welfare state'*. (second edition). London: Unwin university books.
- TEM. 2016. Työttömyysturvalla töihin tai yrittäjäksi. Tiedotteet: Työ. http://www.tem.fi/tyo/tiedotteet_tyo?89506_m=120325 Luettu 18.4.2016.
- Toikko, Timo. 2012. *Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat*. Tampere: Tampere University Press.
- Vabø, Mia & Karen Christensen & Frode Fadnes Jacobsen & Håkan Dalby Trætteberg. 2013. "Marketisation in Norwegian eldercare: preconditions, trends and resistance." Teoksessa *Marketization in Nordic eldercare: a research report on legislation, oversight, extent and consequences*, toim. Gabrielle Meagher & Marta Zebehely. Stockholm: Stockholm Studies in Social Work 30, Stockholm University, 163–202.
- Valkama, Katja & Ulla Isosaari. 2011. "Intangible labour – Informal caregivers as a hidden resource of social and health care services. The Finnish support for informal care." *Työelämän tutkimuspäivien konferenssijulkaisu* 2/2011, 190–200. Tampereen yliopisto. Työelämän tutkimuskeskus.
- Valokivi, Heli & Minna Zechner. 2009. "Ristiriitainen omaishoiva – läheisen auttamisesta kunnan palveluksi." Teoksessa *Hoiva: Tutkimus, politiikka ja arki*, toim. Anttonen Anneli & Heli Valokivi & Minna Zechner.
- Van Parijs, Philippe. 1995. *Real Freedom for All. What (if anything) can justify capitalism?* Oxford: Claron Press.
- Vanhuspalvelulaki eli Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 28.12.2012/980
- Waris, Heikki. 1962. *Suomalaisen yhteiskunnan sosiaalipolitiikka: Johdatus sosiaalipolitiikkaan*. Porvoo: WSOY
- Vehviläinen, M, Toivo, M, Häikiö, L, Marjeta, A-L, Åkerman, M, Uotinen, J & Peltola, T: Ilmastonmuutos ja ympäristö elämässäni -kirjoituskilpailu 2010-2011 [elektroninen aineisto]. FSD2759, versio 1.0 (2012-07-05). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kansanrunousarkisto [tuotaja], 2011. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja], 2012.
- Vuori, Jaana & Ritva Nätkin (toim.). 2007. *Perhetyön tieto*. Tampere: Vastapaino.
- Wyness, Michael. 2006. *Childhood and Society. An Introduction to the Sociology of Childhood*. New York: Palgrave macmillan.
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 1989. https://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf
- Zelizer, Viviana. 1985. *Pricing the Priceless Child: The Changing Social Value of Children*. New York: Basic Books.